

Література

1. Давиденко Г. Жива окраса Корсуня / Г. Давиденко // Корсунський часопис. – 1998. – № 7–8. – С. 34–37.
2. Давиденко Г. Жива окраса Корсуня / Г. Давиденко // Корсунський часопис. – 1999. – № 9–10. – С. 39–42.
3. Мицик Ю. Жан-Анрі Мюнц та його опис Правобережної Наддніпрянщини XVIII ст. / Ю. Мицик // Корсунський часопис. – 1999. – № 9–10. – С. 5–14.
4. Косаревский И. Искусство паркового пейзажа / И. Косаревский. – М.: Стройиздат, 1977. – 248 с.
5. Полякова Т. Станіслав Понятовський / Т. Полякова // Корсунський часопис. – 1995. – № 2. – С. 23–28.
6. Полякова Т. Доля колекцій творів мистецтва та бібліотеки Корсунського палацу / Т. Полякова // Корсунський часопис. – 1999. – № 9–10. – С. 43–49.
7. Родичкіна О. Корсунь понад річкою Рось / О. Родичкіна, І. Родичкін // Архітектура України. – 1991. – № 3. – С. 2 – 7.

Аннотація

В статті досліджується історія створення і сучасний стан дворцово-паркового ансамблю в г. Корсунь-Шевченківській.

Ключевые слова: дворцово-парковый ансамбль, усадебно-парковое образование, резиденция, композиция.

Annotation

In the article the history of creation and contemporary state of the palace and park ensemble in Korsun-Shevchenkivsky are researched.

Keywords: palace and park ensemble, estate and park formation, residence, composition.

УДК 725.34 (477-25)

О. М. Набок

*аспірантка кафедри теорії, історії архітектури та синтезу мистецтв
Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури*

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИПОРТОВОЇ ТЕРИТОРІЇ МІСТА КИЄВА

Анотація: у статті розглядається стан вивченості питання реформування припортової території міста Києва. Проведена класифікація досліджень припортових територій.

Ключові слова: реформування, припортові території, реновація, промислові території, прибережна зона.

Вступ. Постановка проблеми. Промислова забудова є невід'ємною складовою міського ландшафту. Вона формує своєрідний образ багатьох історичних промислових міст України таких як Київ, Одеса, Миколаїв та ін. Проте, зміни, що відбуваються на етапі постіндустріальних перебудов, надають цим територіям зовсім іншого статусу. Більшість із них розміщувались вздовж водних артерій на окраїнах міст, але згодом опинившись в центрі, втратили своє містоутворююче значення.

В місті Києві однією з таких територій є Рибальський півострів та набережна Дніпра. Промислова зона, позбавлена повноцінного функціонування, вимагає особливої уваги, потребує дослідження для подальшого розвитку. Варто зазначити, що на сьогоднішній день проблема промислової припортової території залишається не вирішеною, в тому числі, через недостатність наукових досліджень. За новим генеральним планом Києва ця територія призначена для розвитку жилих і громадсько-ділових функцій, із перебазуванням промисловості і створенням нової забудови. Переведення промислової зони із рангу окраїни в статус престижного району є складною містобудівною задачею, що потребує науково-методичних розробок із врахуванням закордонного досвіду.

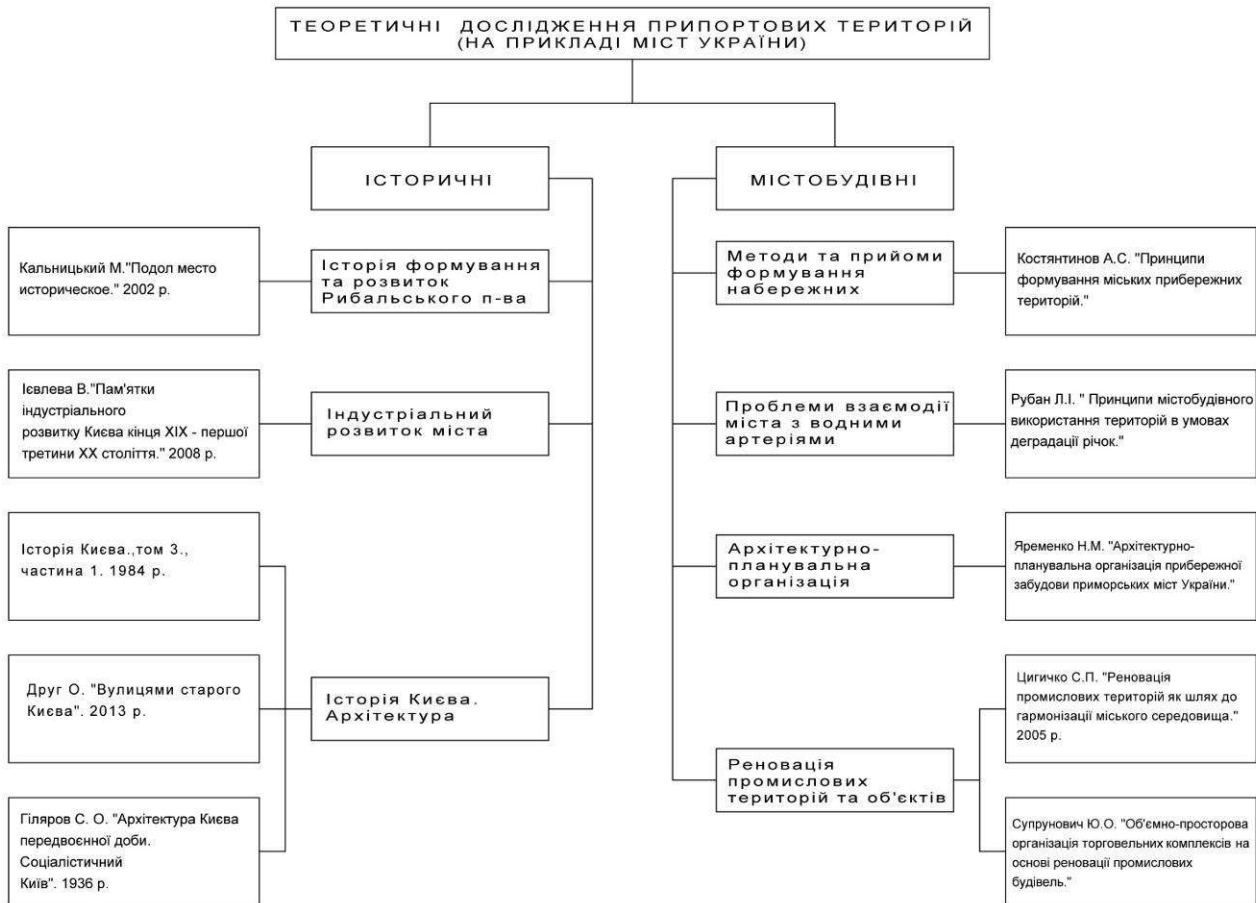
Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогоднішній день питання реформування припортової території міста Києва комплексно не розглядалося.

Виявивши та систематизувавши літературні, архівні та електронні джерела, варто зазначити, що існує певна теоретична база у вигляді наукових праць, що розглядає проблеми дотичні до реформування припортових територій. Такими є дослідження та публікації Л. І. Рубан, Н. М. Яременко, Ю. О. Супрунович, А. С. Костянтінова, А. А. Яковлева та ін.

Виклад основного матеріалу. Наукові праці та літературні джерела, що являються теоретичною базою для розгляду питання щодо реформування припортової території міста Києва, дають можливість провести їх класифікацію та визначити актуальні аспекти дослідження (рис.1).

Історичні аспекти розглянуті у таких публікаціях як «Архітектура Києва передвоєнної доби. Соціалістичний Київ» С. О. Гілярова, «Вулицями старого Києва» О. Друг, «Подол место историческое» М. Б. Кальницького, «Пам'ятки індустріального розвитку Києва кінця XIX – першої третини XX століття» В. П. Ієвлевої.

Містобудівні аспекти розглядають такі автори як С. П. Цигичко, Л. І. Рубан, Н. М. Яременко та ін.

*Рис. 1. Теоретичні дослідження припортових територій
(на прикладі міст України).*

Методи та прийоми формування набережних висвітлено у працях О. С. Расторгуєва, М. Ф. Денисова.

У напрямку, пов'язаному з проектуванням річкових набережних, проводили дослідження: А. О. Абрамова, М. Ф. Денисов, В. І. Єжов, О. В. Лєсков, Т. О. Смолицька, Т. В. Устенко.

Проблеми взаємодії міста з водними артеріями розглянуті у праці Л. І. Рубан. Автором розроблені принципи та методичні положення щодо комплексного містобудівного використання та планування прирічкових територій в умовах їх деградації. Також проведена класифікація містобудівних методів оцінки прирічкових територій, що виділяє чотири групи функціонально-планувальну, архітектурно-естетичну, ландшафтно-екологічну та економічно-математичну [5].

Архітектурно-планувальну організацію прибережної забудови розглядає Н. М. Яременко на прикладі міста Одеса. У роботі розглянуто питання планування та зонування узбережжя, проведено дослідження основних типів об'єктів, які розташовуються у прибережній зоні, висвітлено проблемні питання

реконструкції прибережної зони історичних міст, композиційні особливості силуетності прибережної забудови, систематизовано об'ємно-просторову класифікацію забудови узбережжя, викладено основи методики організації проектування об'єктів у прибережній зоні, наведено принципи формування забудови прибережної зони приморських міст.

За результатами аналізу досвіду забудови прибережних територій визначено класифікацію прибережної забудови залежно від поверховості, щільності забудови, візуального сприйняття [8].

Принципи перебудови промислових будівель під торговельні комплекси відображено у праці Ю. О. Супрунович. Автором виявлені принципи архітектурного формування торговельних комплексів на основі реновації промислових об'єктів і розроблено науково обґрунтовані рекомендації по їх архітектурно-просторовій організації [7].

Методологію дослідження промислової архітектури та її еволюцію розглядає О. Б. Морозова. У роботі виділені групи критеріїв, які дають можливість якісно охарактеризувати промисловий об'єкт. Таким чином виділені такі їх групи як архітектурна, містобудівна, історична та хронологічна [4].

Принципи формування міських прибережних територій розглядає А. С. Костянтинів. Автор виділяє основні принципи формування прибережних зон, а саме принцип гуманізації просторового середовища, архітектурно-планувальне рішення «виходу міста до води», створення єдиного водно-зеленого каркасу (градоекологічного каркасу міста), принцип інвестиційної привабливості та естетичної гармонізації [3].

Приклади реновації промислових об'єктів у закордонній практиці розглянуті у публікаціях Л. Бержерона, Р. Бруттомессо, Д. Мазотті, Е. Андерсона, М. Страттона, Р. Пікко, Ф. Манкузо, Ф. Лауро та ін.

Різноманітні аспекти індустріального розвитку та виробничої забудови Києва ілюструє робота В. Ієвлевої «Пам'ятки індустріального розвитку Києва». Автором зазначено різноманітні аспекти індустріального розвитку та виробничої забудови міста на зламі XIX та XX століть, проаналізовано архітектурні форми, стилістичні напрямки, конструкції та будівельні матеріали, що використовувались у промисловій архітектурі даного періоду [2].

Питання Рибальського півострова та набережної Дніпра піднімається у публікаціях В. Абизова, М. Кальницького, І. Александровича, Р. Кухаренка, Г. Духовичного.

Так, наприклад, В. Абизов розглядає проблему ефективного освоєння існуючих промислових територій та будівель, розміщених на воді, а також закордонний досвід реформування прибережних промислових зон [1].

М. Кальницький описує історію формування та розвиток Рибальського півострова, відмічає ключові події та дати.

Історичні відомості з розвитку припортової території приведені у працях М. І. Максимовича, який вивчав гідрографічні проблеми Дніпра. Публікації газет «Киевский вестник», «Киевлянин» та «Киевское слово» за 1887 рік та з 1897 по 1899 рр. дають змогу прослідкувати еволюцію формування території Рибальського півострова та набережної Дніпра. Так у публікаціях за 1897 р. газети «Киевлянин» «О Киевской гавани» йдеться про закладку гавані імператора Миколи II. Також статті, що стосуються набережної Дніпра та Подільської Гавані дають можливість встановити функціональне навантаження даної території тих років.

Існують різноманітні проекти, що пропонують концепції перетворення Рибальського півострова. У 2005 році був проведений конкурс на містобудівну ідею реконструкції Рибальського півострова. Проект під керівництвом В. Книша пропонував створити на Рибальському півострові київський «Сіті-центр». В основу концепції лягли такі принципи як цілісність території, функціональне і просторове зонування, єдиний багатоповерховий стиліст-подіум, єдиний мультитранспортний вузол, транзитна територія міського значення. Що стосується функціонального зонування, то тут перевага надавалась бізнесу, не виключаючи спорт, житло та культуру.

Подібні задачі ставила перед собою і група архітекторів під керівництвом С. Юнакова, додавши до бізнесу розвинену рекреаційну функцію.

Проект А. Ігнащенка передбачав максимальне звільнення території від тиску забудови, включав у себе багаторівневе кільце, що піднімалось над землею, в якому передбачені транспортні, інженерні комунікації та бізнес-центр.

Пропозиції з розвитку Рибальського півострова також були розроблені В. Горбоносом, В. Кіреєвим, О. Свистуновим та ін. Проекти пропонують різні концепції розвитку промислової території від бізнесу і спорту до житла, але жоден так і не став реалізованим.

Провівши класифікацію використаних джерел інформації, варто виділити два критерії, на які вони поділяються, – хронологічні та типологічні. Хронологічні у свою чергу поділяються на дореволюційні, радянські та новітні. Щодо типологічних, які за типом носія бувають друковані та електронні, то вони поділяються на літературні, картографічні та проектні. Літературні джерела можна розділити на періодичні видання, а саме газети та журнали, монографії та дисертації.

Висновки. Проблема «промзони» – проблема ефективного реосвоєння існуючих промислових територій і споруд, непридатних для експлуатації,

набирає нині особливої актуальності для Києва та великих міст України загалом. Особливої уваги потребують ділянки історичної міської забудови, що розміщені в акваторії Дніпра.

Рибальський півострів та набережна потребують невідкладного втручання в їх життєдіяльність, які поки що залишаються автономними та не використовуються у повній мірі. Місто потребує більш дбайливого відношення до своїх територій, особливо тих, що мають вигідне розташування і безпосередньо контактують із історичним центром.

Провівши класифікацію джерел, встановлено їх типи, та виявлено актуальні аспекти досліджень припортової території.

Аналіз публікацій, спеціальної літератури та наукових праць показав, що проблеми реформування припортової території міста Києва в цих роботах комплексно не розглядалися, враховуючи її історичні, містобудівні, соціальні, економічні, планувально-функціональні особливості. Недостатньо досліджено еволюцію формування території Рибальського півострова та набережної Дніпра, не проведена структуризація території за функціонально-планувальними ознаками, не встановлені умови, чинники та тенденції реформування Рибальського півострова та Дніпровської набережної.

Актуальність теми ґрунтується на недостатній вивченості питання реформування припортової території міста Києва.

Література

1. Абизов В. А. Промзона на воде: позитив на негатив / Вадим Адільєвич Абизов. // А.С.С. – 2001. – №7. – С. 70–73.
2. Ієвлева В. П. Пам'ятки індустріального розвитку Києва кінця XIX – першої третини XX століття / Валерія Павлівна Ієвлева. – Київ, 2008. – 242 с.
3. Костянтинів А. С. Принципи формування міських прибережних територій.
4. Морозова О. Б. Промышленная архитектура как объект архитектурного наследия: методология исследования // Методичні проблеми пам'яткоохоронних досліджень: міжнародна наукова конференція, 2010 р.: тези доп. – К., 2010. – С.
5. Рубан Л. І. Принципи містобудівного використання територій в умовах деградації річок : дис. канд. арх. наук: 18.00.04 / Рубан Людмила Іванівна – Київ, 2000.
6. Савченко О. Мечты о Рыбальском / Олена Савченко // А.С.С. – 2005. – С. 16-18.
7. Супрунович Ю. О. Об'ємно-просторова організація торговельних комплексів на основі реновації промислових будівель.: дис. канд. арх. наук : 18.00.02 / Супрунович Юлія Олександрівна – Київ, 2007.

8. Яременко Н. М. Архітектурно-планувальна організація прибережної забудови приморських міст України на прикладі м. Одеса: дис. канд. арх. наук: 18.00.01 / Яременко Наталія Михайлівна – Київ, 2007.

Аннотация

В статье рассматривается состояние изученности вопроса реформирования припортовой территории города Киева. Проведена классификация исследований припортовых территорий.

Ключевые слова: реформирование, припортовые территории, реновация, промышленные территории, прибрежная зона.

Annotation

This article deals with the state of knowledge concerning the issue of reforming Kyiv city dockside districts. Classification of the studies on dockside districts was conducted.

Key words: reforming, dockside, districts, renovation, brownfield, riverbank.

УДК 72.03

О. Л. Нешта

*Провідний архітектор
відділу історичних досліджень
Національного заповідника «Софія Київська»*

ОСОБЛИВОСТІ ЗВЕДЕННЯ ЗРУБУ ТРАДИЦІЙНИХ ДЕРЕВ'ЯНИХ ХРАМІВ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

Анотація: в статті розглянутий процес зведення зрубу традиційних дерев'яних церков західних регіонів України. Простежені особливості формоутворення конструктивного остова дерев'яного храму.

Ключові слова: дерев'яне храмобудування, зруб, майстри-будівничі, будівельні традиції.

Основа формоутворення традиційного українського храму це процес зведення його конструктивного остова. Найпоширеніша конструктивна система зведення традиційних церков зрубна. Три зруби, складені на осі схід–захід, з яких центральний вищий та ширший за бічні, утворюють класичний тип традиційної тризрубної церкви. Прибудовані два зруби з південного й північного боків від центрального утворюють п'ятизрубний або хрещатий храм.